

Smješteni u nehumanim uvjetima: Zašto struka (uglavnom) šuti o nebrojivim maloljetnicima koji su počinili kazneno djelo?

U Republici Hrvatskoj ne postoji dovoljno specijaliziranih zdravstvenih ustanova za prisilni smještaj i liječenje nebrojivih maloljetnika, pa su oni često smješteni s odraslim osobama u neprimjerenim uvjetima. Ministarstvo zdravstva trenutno radi na adaptaciji Neuropsihijatrijske bolnice „Dr. Ivan Barbot“ Popovača kako bi se osigurao odgovarajući smještaj za te maloljetnike, uz odvajanje od odraslih pacijenata

ANA TENŽERA / Foto: Pexels, privatni album — Nedjelja, 8.09.2024, 0:02

Kako je uz Ministarstvo pravosuđa i uprave te Ministarstvo unutarnjih poslova za problem maloljetnih počinitelja kaznenih djela nadležno i Ministarstvo zdravstva (kada se radi o nebrojivima), ista pitanja o toj temi uputili smo i prije nekoliko mjeseci i njima. Iako se glasnogovornica Ministarstva doista trudila pronaći nam sugovornika za traženi intervju, naposljetku smo zaprimili samo pisane odgovore.

„Nebrojivi maloljetnici nakon odluke o uputi na prisilni smještaj još se mjesecima nalaze u Zatvorskoj bolnici u neprimjerenim uvjetima za boravak mladih ljudi. Nakon toga ih upućuju u zdravstvenu ustanovu za odrasle nebrojive osobe.“, kažu iz Ureda Pravobraniteljice za djecu. Smatrate li da je primjereno da se maloljetnici nalaze smješteni s odraslim nebrojivim osobama?

U Republici Hrvatskoj postoji trend porasta broja djece i adolescenata kojima je potrebna psihijatrijska skrb u bolničkom sustavu. Pandemija bolesti COVID-19 koja je zahvatila cijeli svijet te izazvala povećan strah i zabrinutosti u cijelom svijetu, a posebno među određenim skupinama, poput djece i mladih, te još dodatno razorni potresi u Hrvatskoj, utjecali su na mentalno zdravlje u smislu pojavnosti akutnog stresnog poremećaja djece i mladih. Sukladno *Zakonu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama* („Narodne novine“, broj 76/14) Ministarstvo zdravstva je donijelo dva pravilnika kojima se regulira ova tematika:

1. a) *Pravilnik o listi psihijatrijskih ustanova za prisilni smještaj neubrojivih osoba i psihijatrijskih ustanova u kojima se neubrojive osobe liječe na slobodi* („Narodne novine“, broj 13/15) kojim su regulirane ustanove koje mogu stacionarno primiti na liječenje neubrojive osobe:
2. Klinika za psihijatriju Vrapče
3. Neuropsihijatrijska bolnica „Dr. Ivan Barbot“ Popovača
4. Insula, županijska specijalna bolnica za psihijatriju i rehabilitaciju (nekada se zvala Psihijatrijska bolnica Rab)
5. Psihijatrijska bolnica Ugljan

To se odnosi na neubrojive osobe koje su punoljetne, odnosno odrasle.

1. b) *Pravilnik o listi psihijatrijskih ustanova koje ispunjavaju uvjete za smještaj i liječenje djece odvojeno od punoljetnih osoba* („Narodne novine“, broj 13/15) određuje listu psihijatrijskih ustanova koje ispunjavaju uvjete za smještaj i liječenje djece odvojeno od punoljetnih osoba:
2. Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež
3. Klinički bolnički centar Osijek
4. Klinički bolnički centar Rijeka
5. Klinički bolnički centar Zagreb.

Ukupno je u Republici Hrvatskoj za dječju i adolescentnu psihijatriju ugovoreno 68 postelja za stacionarno liječenje i 121 stolac/postelja dnevne bolnice, a novom Mrežom javne zdravstvene službe, koja je stupila na snagu 30. travnja 2024., godine u Kliničkom bolničkom centru Zagreb, Kliničkom bolničkom centru Split, Kliničkom bolničkom centru Rijeka, Kliničkom bolničkom centru Osijek, Klinici za dječje bolesti Zagreb i Psihijatrijskoj bolnici za djecu i mladež ukupno je ugovoreno 79 postelja za stacionarno liječenje i 142 stolca/postelje dnevne bolnice.

Neubrojivi maloljetnici su maloljetnici lišeni slobode koji su u neubrojivom stanju počinili protupravno djelo u Republici Hrvatskoj. Županijski sudovi donose rješenje o upućivanju maloljetnika u zdravstvenu ustanovu na temelju vještačenja sudskih vještaka kada je maloljetna osoba vještačena kao neubrojiva.

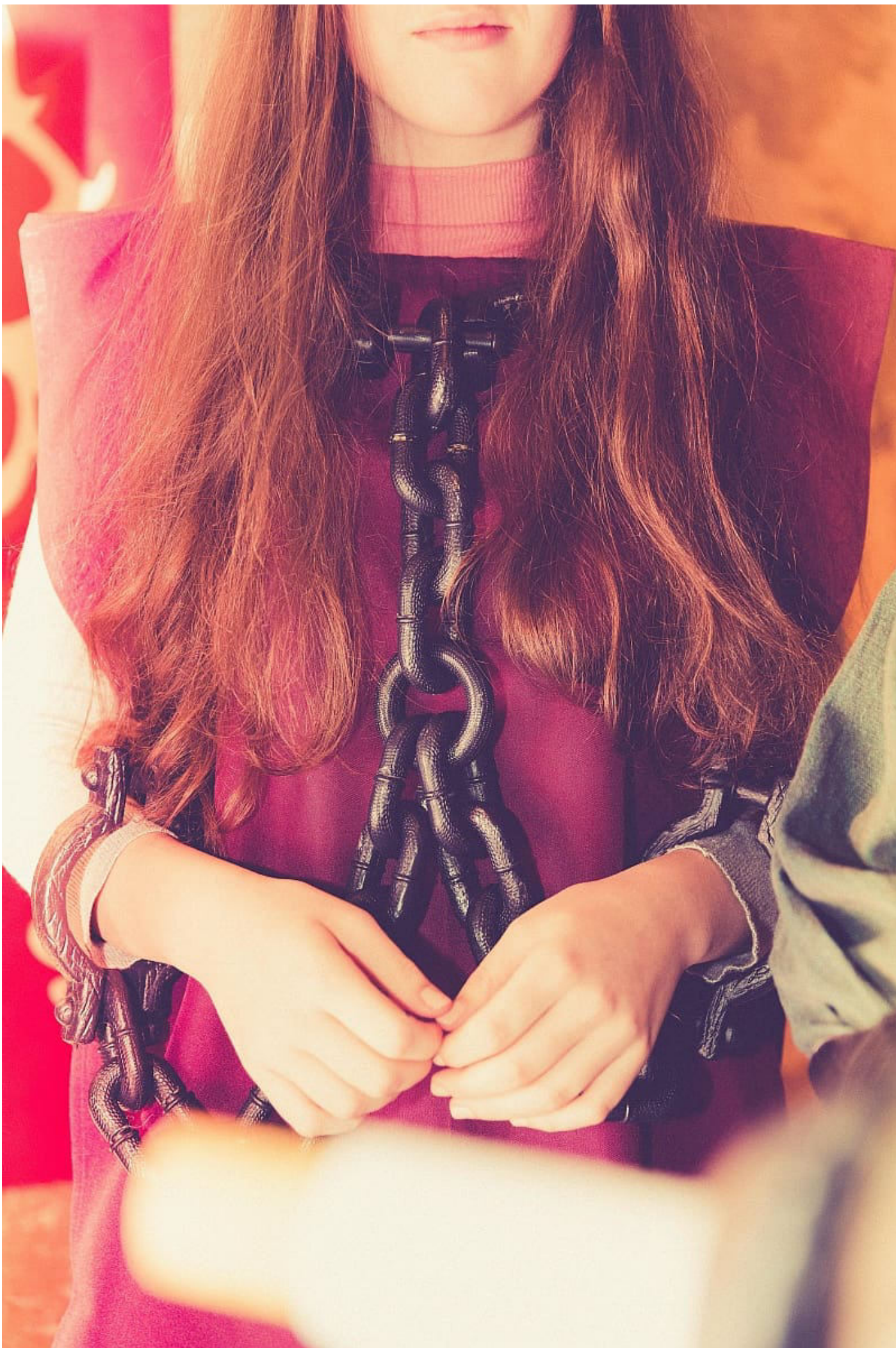
Ministarstvo zdravstva je 2020. godine izradilo *Nacrt Pravilnika o dopuni Pravilnika o listi psihijatrijskih ustanova za prisilni smještaj neubrojivih osoba i psihijatrijskih ustanova u kojima se neubrojive osobe liječe na slobodi*, a kojim je Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež kao jedina specijalizirana bolnica za dječju i adolescentnu psihijatriju u Republici Hrvatskoj predložena za bolničku ustanovu za smještaj i liječenje maloljetnih neubrojivih osoba.

Međutim, Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež i Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom su se u e-savjetovanju usprotivile tom prijedlogu. Navedene prigovore je Ministarstvo zdravstva prihvatilo.

Kako bi se regulirala navedena tematika Ministarstvo zdravstva od 2023. kontinuirano provodi aktivnosti na sustavnom rješenju za prisilni smještaj maloljetnih neubrojivih osoba, u skladu s njihovim potrebama i odredbama *Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama*. Stoga je na prijedlog Ministarstva zdravstva Vlada Republike Hrvatske donijela *Odluku o financiranju adaptacije i opremanja objekta u Neuropsihijatrijskoj bolnici „Dr. Ivan Barbot“ Popovača* koji se nalazi na izdvojenoj lokaciji, za potrebe smještaja i liječenja neubrojivih maloljetnika, a u koji će se navedeni pacijenti upućivati temeljem rješenja nadležnog suda, budući da u Republici Hrvatskoj nije bilo zdravstvene ustanove za prisilni smještaj neubrojivih osoba u kojoj bi se liječile.

Po završetku radova koji se očekuje tijekom 2024. godine Neuropsihijatrijska bolnica „Dr. Ivan Barbot“ Popovača bit će specijalizirana ustanova za smještaj i liječenje maloljetnih osoba koje su počinile kazneno djelo u stanju neubrojivosti, uz ispunjavanje svih potrebnih zakonskih uvjeta za liječenje djece odvojeno od odraslih osoba.

Slijedom navedenog u tijeku je izmjena i dopuna *Pravilnika o listi psihijatrijskih ustanova koje ispunjavaju uvjete za smještaj i liječenje djece odvojeno od punoljetnih osoba* i *Pravilnika o listi psihijatrijskih ustanova za prisilni smještaj neubrojivih osoba i psihijatrijskih ustanova u kojima se neubrojive osobe liječe na slobodi* na način da se u navedene Pravilnike uvrsti i Neuropsihijatrijska bolnica „Dr. Ivan Barbot“ Popovača.

U međuvremenu se smještaj nebrojivih maloljetnih počinitelja protupravnih djela realizira u nekoj od ustanova koje imaju forenzičku psihijatriju za odrasle pacijente, ali uz osiguranje posebnog prostora za njihovo liječenje odvojeno od punoljetnih pacijenata. Radi kontinuiranosti forenzičkog tretmana, maloljetni pacijenti smještavaju se u onu zdravstvenu ustanovu u kojoj će se nastaviti liječiti i kad postanu punoljetni.

Upravo je Ministarstvo zdravstva to koje bi po svojim propisima trebalo osigurati i odrediti koje psihijatrijske ustanove su prikladne da prime forenzičke bolesnike, kažu iz Ministarstva pravosuđa. Kako to komentirate i kako namjeravate riješiti problem smještaja nebrojivih maloljetnika koji su počinili kazneno djelo?

Ministarstvo zdravstva donijelo je *Provedbeni program razvoja dječje i adolescentne psihijatrije u bolničkoj zdravstvenoj zaštiti u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2023.-2024.* Navedenim programom, koji je kratkoročni akt strateškog planiranja od nacionalnog značaja, definirane su konkretne i provedive mjere na bolničkoj razini, a koje ispunjavaju ciljeve definirane u *Nacionalnom planu razvoja zdravstva za razdoblje do 2027. godine* i *Strateškom okviru razvoja mentalnog*

zdravlja do 2030. godine. Razvojne potrebe koje će se adresirati provedbom ovog programa su osiguranje dovoljnog broja stručnjaka / specijalista dječje i adolescentne psihijatrije i njihova dostupnost na regionalnoj razini te osiguranje adekvatnih prostornih uvjeta za liječenje djece i adolescenata u bolničkim ustanovama u Republici Hrvatskoj.

Osim toga, Odlukom Vlade Republike Hrvatske u 2023. podupire se uspostava dječje i adolescentne psihijatrije i forenzičke dječje i adolescentne psihijatrije u Neuropsihijatrijskoj bolnici „Dr. Ivan Barbot“ Popovača te se osiguravaju sredstava u Državnom proračunu za realizaciju projekta adaptacije i opremanja bolničkih kapaciteta u iznosu od oko 5.500.000,00eura. Neuropsihijatrijska bolnica „Dr. Ivan Barbot“ Popovača time postaje bolnička ustanova na nacionalnom nivou za prisilni smještaj i liječenje nebrojivih maloljetnih osoba u koju se isti upućuju temeljem rješenja nadležnog suda, a prema donesenom *Pravilniku o listi psihijatrijskih ustanova koje ispunjavaju uvjete za smještaj i liječenje djece odvojeno od punoljetnih osoba.* Navedena zdravstvena ustanova također će imati nove stacionarne kapacitete za liječenje kronično oboljelih pacijenata dječje dobi.

Gdje su trenutno (u kojim bolnicama) i koliko ima nebrojivih maloljetnika počinitelja kaznenih djela?

Nema niti jednog nebrojivog maloljetnika koja se trenutno nalazi u bolničkim zdravstvenim ustanovama.

Koliko taj broj varira u odnosu na posljednjih pet godina?

U zadnjih pet godina ukupno bila su četiri nebrojiva maloljetnika.

Sugovornika ni za lijek

Na žalost, na naše pitanje o smanjeno ubrojivim maloljetnicima, kojih je daleko više i koji su smješteni po odgojnim zavodima, nismo dobili odgovor. Koliko je to veliki problem čuli smo i iz Ministarstva pravosuđa kao i iz UZSP-a. Tu su i samo-skrivljeni nebrojivi (npr. pod utjecajem alkohola ili droge) te još nekoliko kategorija.

Pokušali smo razgovarati o tom problemu s nekim iz „Popovače“, ali u vrijeme pripreme ovog novinarskog projekta Policijska uprava sisačko - moslavačka u koordinaciji sa Županijskim državnim odvjetništvom u Sisku uhitila je upraviteljicu spomenute bolnice koju se sumnjiči da je od 2020. do 2023. „bila kreativna“ oko javne nabave ustanove koju je vodila. Kako je priopćeno, na taj je način napravila štetu od oko 100 tisuća eura. Jasno je da nije bila raspoložena za novinarske upite.

Međutim, ni nekoliko forenzičkih psihijatara nije bilo raspoloženo za razgovor o ovoj temi. Bivši ravnatelj jedne psihijatrijske ustanove jednostavno je odgovorio „da bi ga ubili“ kad bi pričao na koje sve „kreativne“ načine rješavaju problem agresivnih maloljetnih delinkvenata s psihičkim poteškoćama. No, ipak smo našli sugovornika koji će nam objasniti pojam ubrojivosti i koliko je bitno na pravilan način postupati s maloljetnicima koji iza sebe imaju kaznena djela, a nalaze se u „svom svijetu“.

Lana Petö Kujundžić: Djeci nije mjesto u zatvorskom sustavu

Kako popraviti sustav za popravljanje – maloljetni delinkventi između hormona i rešetaka (1)

Zašto se događa ogroman skok kaznenih djela koja su počinili maloljetnici? Pravobraniteljica za djecu: Izostaju europski standardi za maloljetnike kada je u pitanju istražni zatvor

Pravobraniteljica za djecu, Helenca Pirnat-Dragičević, u svom izvješću za 2023. godinu istaknula je da se sustav zaštite djece u pravosudnim postupcima nije bitno unaprijedio, unatoč dugogodišnjim upozorenjima na nedostatke, kao što su neprikladan istražni zatvor za maloljetnike i nedostatak adekvatnih ustanova za njihovo smještanje. U izvješću je također zabilježeno značajno povećanje broja kaznenih djela koja počinje maloljetnici, što ukazuje na potrebu za poboljšanjem preventivnih mjera i edukacije stručnjaka koji rade s tom populacijom

UZSP: Da se sluša zakon o zatvorskim zavodima, maloljetnici bi boravili sami na neodređeno vrijeme

Kakvi su uvjeti u hrvatskim zatvorima za maloljetnike? Stručjakinja nam je otkrila kako stvari stoje

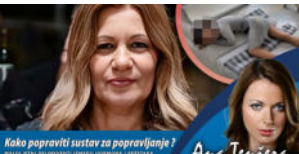
Koja je razlika pri "lovu" na maloljetnog počinitelja u odnosu na odraslu osobu? Josipović: "Postupak policije prema osumnjičenom djetetu mora biti obazriv"

Prevenција kaznenih djela među djecom i mladima ključan je aspekt rada policije, s posebnim fokusom na rizična ponašanja i štetne utjecaje u društvu

Vedrana Šimundža: Ministarstvo zdravstva mora osigurati i odrediti koje su psihijatrijske ustanove prikladne primiti forenzičke bolesnike

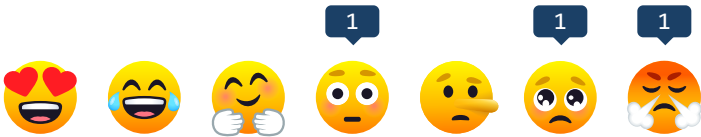

Državna tajnica Vedrana Šimundža, s bogatim iskustvom kao sutkinja i pomoćnica ministra, ističe izazove vezane uz tretman maloljetnika u zatvorskom sustavu, uključujući neadekvatne uvjete i nedostatak stručnog kadra, te naglašava potrebu za multidisciplinarnim pristupom i prilagodbom pravosudnih mjera. Ujedno, projekt "Barnahus" smatra ključnim za poboljšanje zaštite djece žrtava, pružajući cjelovitu podršku unutar jedinstvenog sustava

Članak je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije iz Programa poticanja novinarske izvrsnosti

Moja reakcija na članak je...

NAPIŠI, DOJAVI, SLIKAJ,
UKAŽI... BUDI DIO NAS.

